

Opinnäytetyö (AMK)

Viestinnän koulutusohjelma

Elokuvan suuntautumisvaihtoehto

2010

Essi Tarvonen

AIKUISTEN OIKEESTI

– *Kuvauksissa lapsinäyttelijän kanssa*

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Essi Tarvonen

AIKUISTEN OIKEESTI – KUVAUKSIS LAPSIÄYTTELIJÄN KANSSA

Opinnäytetyössäni käsittelen elokuvan tekemistä lapsinäyttelijän kanssa. En niinkään keskity lapsinäyttelijän ohjaamiseen, vaan ennemminkin sellaisiin käytännönjärjestelyihin ja asioihin, jotka saattavat helpottaa niin lasten kuin aikuistenkin työntekoa. Opinnäytetyön tärkeimmät lähteet ovat ohjaaja Mari Rantasilan ja ohjaaja Kaija Juurikkalan haastattelut. Nämä kokeneet elokuva-alan ammattilaiset ovat työskennelleet useassa tuotannossa lapsinäyttelijöiden kanssa, ja iso osa vinkeistä ja ajatuksista tässä opinnäytetyössä on peräisin heidän kertomuksistaan.

Käsittelen opinnäytetyössä mm. lapsinäyttelijän castaamisessa huomioitavia asioita, lapsen henkiseen ja fyysiseen turvallisuuteen liittyviä tekijöitä ja eri-ikästen lasten taitoja ja ominaisuuksia näyttelijöinä. Pohdin lisäksi vanhempien ja sisarusten asemaa lapsinäyttelijän elokuvanteossa, ja erittelen nuoria työntekijöitä koskevaa pykälää Suomen laissa ja sitä, miten se vaikuttaa lapsinäyttelijän aikataulujen suunnitteluun. Toivon myös antavani vinkkejä lapsen odotteluajan keventämiseksi ja vireystilan ylläpitämiseksi kuvauksissa. Liitteessä 1 tässä opinnäytetyössä on pelejä ja leikkejä, jotka eivät vaadi valmisteluja tai välineitä, eli joita voi pelata vaikka keskellä kuvauspaikkaa ja -päivää. Liitteessä 2 on ideoita siihen, mitä pakata mukaan lapsinäyttelijän kuvauspäivään.

ASIASANAT:

Lapset, elokuvat, lapsinäyttelijä, casting

Essi Tarvonen

PLAYING AT WORK – ON A SET WITH A CHILD ACTOR

The focus of this bachelor's thesis is the making of a movie with a child actor. It is not as much about the directing of a child actor as it is about the practicalities of organizing and arranging everything easier for both children and adults in the setting. The most important sources for this thesis are the interviews of the movie director Mari Rantasila and the move director Kaija Juurikkala. They are both movie professionals with ample experience from working with children in several productions. Their contribution through their stories and experience form an integral part of this thesis.

The main components of this work include an example of the casting of a child actor, the issues that are related to the child actor's mental and physical safety, skills and attributes. These issues are looked into with reference to children of different ages. In addition, the parents' and siblings' part in making movies with children has been taken into account. To bring the legal aspects of this topic to the fore, Finnish law on the working restrictions of young people is introduced.

To elaborate on the topic and to make this work useful for others, the aim of this thesis is also to offer ideas and advice on how to arrange the spare time for the children during the productions. This involves, for instance, how to keep their energy levels up during long days. In annex 1, directions can be found for games that do not require any special arrangements or equipment. These are games that can easily be played in the middle of the set. In annex 2, a list of items that can prove useful when working with children in a movie set can be found.

KEYWORDS:

Children, movies, child actor, casting

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ

1. LAPSINÄYTTÉLIJÄ MUKAAN ELOKUVAN TEKOON	5
2. LAPSINÄYTTÉLIJÄN CASTING	6
3. TURVALLISUUS	8
Henkinen turvallisuus	8
Fyysinen turvallisuus	10
Tiedonkulku	12
4. LAPSEN VAPAA-AIKA KUVAUKSISSA	13
Sisarukset ja vanhemmat	16
5. ERI-IKÄISET LAPSET JA NUORET	18
0-4-vuotiaat	18
5-6-vuotiaat	19
7-9-vuotiaat	20
10-12-vuotiaat	21
13-15-vuotiaat	22
15-17-vuotiaat	23
6. KUVAUSTEN JÄLKEEN	23
7. LOPUKSI	24
LÄHTEET	25
LIITE 1: PELEJÄ, JOTKA EIVÄT VAADI VALMISTELUJA	26
LIITE 2: LAPSINÄYTTÉLIJÄN REPUN SISÄLTÖÄ	29
LIITE 3: LAKI NUORISTA TYÖNTEKIJÖISTÄ	30
LIITE 4: ELOKUVIA, JOIHIN TYÖSSÄ VIITATAAN	31

1. LAPSINÄYTTELIJÄ MUKAAN ELOKUVAN TEKOOON

Elokuvan tekeminen on täyttä työtä, ja jotta päästäisiin parhaaseen lopputulokseen, täytyy jokaisen työryhmän jäsenen, ikään katsomatta, pistää peliin persoonansa ja lahjakkuutensa. Aikuiset ovat, enemmän tai vähemmän, tottuneet maailman ja työelämän vaatimuksiin ja rutiineihin, mutta lapsinäyttelijä on todennäköisesti mukana elokuvan teossa ensimmäistä, tai ainakin ensimmäisiä kertoja. Lapsen kyky käsittää maailmaa ei ole aina aikuisen tasolla (vaikka toisinaan tuntuu, että lapsen käsitys maailmasta on paljon oikeampi, kuin aikuisten). Siksi lapsinäyttelijän kanssa on hyvä ottaa huomioon joitain asioita, joita ei aikuisten elokuvantekijöiden kanssa tarvitse edes miettiä.

Tässä opinnäytetyössä pohdin ja esittelen asioita, joita elokuvanteossa tulee ottaa huomioon, jos mukana on lapsinäyttelijä tai lapsinäyttelijöitä. En keskity juurikaan lapsinäyttelijän ohjaamiseen, vaan ennemminkin käytännön asioihin, jotka kuvauksissa saattavat tulla vastaan, tai jotka helpottavat tekemistä.

Lapsinäyttelijöiden kanssa toimimista on tutkittu Suomessa todella vähän, verrattuna siihen, kuinka paljon tehdään elokuvia, joissa on mukana lapsinäyttelijöitä. Tässä opinnäytetyössä pääasiallisina lähteinä on käytetty ohjaaja Mari Rantasilan haastattelua ja ohjaaja Kaija Juurikkalan sähköpostihaastattelua. Itse olen tehnyt nuorisotyötä eri-ikäisten lasten kanssa vuodesta 2005 alkaen. Turun ammattikorkeakoulussa, Taideakatemiassa, olen tehnyt lapsinäyttelijöiden kanssa töitä viidessä lyhytelokuvassa, joissa lapsinäyttelijät ovat olleet 1,5-12-vuotiaita. Lisäksi olin työharjoittelussa Taaborinvuoren kesäteatterissa, jossa ”Kaikkien aikojen Perts ja Kilu”- näytelmässä oli mukana kymmenen 9-15-vuotiasta lapsinäyttelijää.

Suurin osa lapsista on mukavia ja yhteistyökykyisiä, ja monesta lapsesta saattaa saada tallennettua elokuvaan uskomattomia hetkiä, joita aikuisten kanssa ei voisi ikinä saavuttaa. Vaikka suurimman osan ajasta kaikki sujui hyvin, saattaa arvaamattomia vastoinkäymisiä käydä lasten kanssa helpommin ja useammin kuin aikuisten kanssa. Itse olen sitä mieltä, että lasten kanssa vastaantulevat haasteet ja vaikeudet on helppo selvittää, jos niihin on varauduttu ajoissa ja riittävästi.

2. LAPSINÄYTTELIJÄN CASTING

Työskentely lapsinäyttelijän kanssa alkaa jo koekuvausvaiheessa. Lahjakkuuden lisäksi lapsen tarvitsee kyetä todella tiiviiseen yhteistyöhön. Elokuvantekoon ryhtyvältä lapselta vaaditaan ainakin keskittymiskykyä, rohkeutta, yhteistyötaitoja, pitkäjänteisyyttä, ja myös joustavaa perhettä. Pitkä elokuva on lapsinäyttelijälle noin vuoden projekti. Ohjaaja Mari Rantasila (mm. Risto Räppääjä-elokuvat) muistuttaakin, että lapsinäyttelijän valitseminen on myös ”kemiakysymys”. Joidenkin lasten kanssa on helpompi tulla toimeen, kuin toisten, ja sitä tunnetta kannattaa kuunnella. On hyvä merkki, jos ohjaaja ja lapsi puhuvat ”samaa kieltä”, eli ymmärtävät toisiaan, ja innostuvat toisistaan. Rantasila korostaa myös perheen ja vanhempien merkitystä. Lasta, joka on koekuvauksissa vanhempien pakotuksesta tai painostuksesta ei kannata välttämättä valita elokuvaan. Lapsen pitää itse haluta olla kameran edessä näyttelemässä ja hänen pitää nauttia itse työstä, ei elokuvan mukanaan mahdollisesti tuomasta julkisuudesta. Perhetilanne kannattaa ottaa myös muuten huomioon. On lapselle liian raskasta tehdä elokuvaa, joka käsittelee esimerkiksi perheessä juuri vireillä olevaa avioeroa, jos hän itse elää keskellä samankaltaista

tilannetta samaan aikaan. Tietenkin yllätyksiä tulee aina silloin tällöin, mutta perhetilanteen selvittäminen koekuvausvaiheessa on tärkeää elokuvan sujumisen kannalta.

Ohjaaja Kaija Juurikkala (mm. elokuvat ”Rosa was here” ja ”Kyytiä Moosekselle” ja TV-sarjat ”Enkeleitä ja pikkupiruja” ja ”Laura”) kertoo, että koekuvaustilanteessa ylivoimaisesti tärkein ominaisuus on lapsen läsnäolo. Hän testaa sitä kuvaamalla tilannetta, jossa lapsinäyttelijäehdokas katselee hiljaa, kuuntelee ja reagoi, kun joku muu näyttelee. Lisäksi Juurikkalan mukaan tärkeää on kyky improvisoida ja yllättää. Lisäksi lapsen tarvitsee jaksaa toistaa ja toistaa, eli kestäkykyä tarvitaan. Juurikkala muistuttaa, että lapsinäyttelijän castaamisessa (eikä muissakaan roolituksissa) kannata tuijottaa liian tarkkaan käsikirjoitukseen merkittyjä ominaisuuksia kuten ”vaaleahiuksinen” tai ”hoikka”, vaan etsiä vaan oikeanlaista tyyppiä oikeaan rooliin.

Lapsinäyttelijän castingissa on myös käytännön rajoittavia tekijöitä, kuten esimerkiksi kotipaikka. Lapsinäyttelijälle ei tee hyvää joka päivä istua montaa tuntia autossa, kuvauksissa tai harjoituksissa tehdyn työpäivän lisäksi. Lapsinäyttelijän kuljetukset tuntuvat tietenkin myös elokuvan kustannuksissa, ja vaativat aina jonkun ihmisen ajamaan autoa.

Lapset ovat tietyllä tavalla välittömämpiä kuin aikuiset, mutta mitä enemmän lasten kanssa ehtii viettää aikaa ennen lopullisia roolivalintoja, sitä vähemmän yllätyksiä tulee kuvausten aikana, ja sitä helpompi elokuvaa on tehdä. Mari Rantasila kertoi, että Risto Räppääjä-elokuvien casting on tehty n. 1,5 kuukaudessa. Se on minimiaika pitkän elokuvan roolitukseen, ja Rantasila suosittelee, että aikaa pitäisi olla reilusti enemmän. Kaija Juurikkala kertoo koekuvaavansa jokaiseen tärkeään rooliin n. 1000 lasta. Monivaiheiset ja huolella järjestetyt koekuvaukset säästävät monelta huonolta kokemukselta.

Kun lapsinäyttelijä on valittu, Rantasila kertoo puhuvansa lapsen kanssa kasvatusten alkavasta matkasta. On tärkeää kertoa lapselle, että projekti, joka nyt aloitetaan, on pitkä ja tulee varmasti olemaan sellaisia päiviä, kun touhu ei huvita. Lapsi on kuitenkin töissä elokuvassa, ja hänelle on todella hyvä täsmentää sitä alusta asti. Elokuvaa tehdessä tulee varmasti olemaan hyviä hetkiä ja hauskaa, mutta myös niinä päivinä kun näytteleminen ei maistu, työt on tehtävä hyvin. Ohjaajan tärkeä tehtävä on tietenkin innostaa lasta näyttelemään ja tekemään parhaansa niinäkin päivinä, kun työ ei, syystä tai toisesta, maistu.

Kaija Juurikkala kertoo, että lapsen ei välttämättä tarvitse kuvausten alkaessa hahmottaa koko tarinaa, vaan elokuva rakentuu pala palalta. Hän pyrkii vastaamaan lapsen kysymyksiin aidolla läsnäololla, sitä mukaa kun niitä herää. Lapselle on hyvä tehdä selväksi, että hän on tiimin jäsen, oman lapsuutensa asiantuntija. Lapsi on töissä, häneltä vaaditaan ja häntä kunnioitetaan.

Lapsen kanssa on hyvä olla rehellinen alusta asti, sillä se antaa vakaan ja turvallisen pohjan elokuvan tekemiselle. Jos kuvausten raskaammista puolista, tai lapsen velvollisuuksista työntekijänä, ei puhuta ollenkaan saattaa siitä koitua vaikeuksia ensimmäisten raskaiden päivien koittaessa.

3. TURVALLISUUS

Henkinen turvallisuus

Henkisellä turvallisuudella tarkoitetaan ihmisen kokemaa turvallisuuden tunnetta. Työnteon kannalta se on aina tärkeä asia, mutta erityisesti lasten kanssa sen puuttuminen voi olla varsin lamauttavaa. Lapset eivät välttämättä ajattele asioita niin konkreettisesti, tai osaa eritellä miksi jokin asia tuntuu hyvältä tai huonolta. Siksi lapsi saattaa alkaa levottomaksi ja keskittymään huonosti, jos hänen olonsa on turvaton. On helppoa ajatella, että näin on pienten lasten kanssa, mutta mielestäni se pätee myös nuoriin näyttelijöihin. Varmasti myös aikuisen on helpompi tehdä työnsä hyvin, jos olo sitä tehdessä on varma ja hyvä.

Henkisen turvallisuuden rakentaminen alkaa lapsinäyttelijän kanssa heti ensimmäisestä kohtaamisesta. Lapsen turvallisuudentunnetta lisää se, että hänelle esitellään selkeästi ohjaaja ja joku toinen ihminen (lapsesta vastaava henkilö, lastenhoitaja), jotka hän saa opetella tuntemaan rauhassa. Tämä kannattaa ottaa huomioon jo ennen kuvausten alkamista. Ensimmäisenä kuvauspäivänä uusia aikuisia ihmisiä saattaa tulla lapsen eteen enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Se on mielenkiintoista, ja moni lapsinäyttelijä varmasti nauttii saamastaan huomiosta, mutta on myös tärkeää, että jo ensimmäisenä päivänä lapsi tietää nimet ja kasvot, joiden puoleen voi kääntyä, jos jokin asia huolestuttaa.

Ohjaaja Kaija Juurikkalan mukaan myös kuvaaja on lapsinäyttelijän kannalta todella tärkeä ihminen. Olisi hyvä, jos jo koekuvauksissa olisi paikalla elokuvan kuvaaja. Henkisen turvallisuuden edellytys on se, ettei ohjaaja, eikä kuvaajakaan, vaadi lapselta sellaisia

asioita, joita hän ei ole näyttänyt kykenevänsä. Tämän suhteen työryhmän pitää olla silloin tällöin valmis käyttämään omaa luovuuttaan ja miettimään vaihtoehtoja esimerkiksi kuvakerronnassa.

Ennen kaikkea ohjaaja, mutta myös muut työryhmän jäsenet, voivat auttaa lapselle turvallisen työympäristön luomisessa. Siihen kuuluu asioita, joita jokainen luovan työn tekijä varmasti arvostaa: rauha tehdä omaa työtä, lupa tehdä virheitä, mahdollisuus keskustella ajatuksistaan jonkun muun kanssa ja luotto siihen ryhmään, jonka kanssa töitä tehdään. Yleensä näistä pidetään luonnostaankin hyvää huolta, koska silloin kaikkien työskentely on helpompaa. On silti hyvä kiinnittää niihin huomiota, varsinkin jos tuntuu, että jonain päivänä lapsen työntekeä tuntuu vaikeammalta kuin yleensä.

Elokuvan kuvaustilanne on mielestäni tietyllä tavalla miehinen maailma. Siihen on hyvä kiinnittää vähän huomiota kun paikalla on lapsinäyttelijä. Kielenkäytöstä voi ehkä mainita työryhmälle etukäteen. Toki lapset kuulevat kiroilua telkkarista, kaduilla ja varmaan kotonakin silloin tällöin. Itse en kuitenkaan haluaisi tilanteeseen, jossa lapsi kertoo vanhemmilleen kaikkia uusia sanoja, joita hän on elokuvaa tehdessä oppinut. Ainakaan, jos ne eivät ole ammattisanastoa. Myös tupakoinnista saattaa olla tarpeen tehdä jonkinlaista sääntöä, tai ainakin käyttää hieman järkeä ja joustavuutta. ”Kaikkien aikojen Perts ja Kilu”- teatteria tehdessämme 12-vuotias Emil huomautti lopulta aikuisen vastanäyttelijänsä tupakoinnista itse, sillä häntä se häiritsi. Kaikki lapset, tai kaikki aikuisetkaan, eivät kuitenkaan välttämättä asiasta mainitse, joten on osa turvallista työympäristöä kiinnittää asiaan huomiota etukäteen. Mari Rantasila kertoi, että hänen elokuvissaan, joissa on ollut mukana lapsia, on työryhmän kanssa sovittu, että setissä ei tupakoida ja myös kiroilua pyritään rajoittamaan. Kaija Juurikkala taas toivoo työryhmän käyttäytyvän lapsen kanssa samoin kuin ilman lapsiakin. Silloin lapsi pääsee aistimaan kuvausten todellisen ilmapiirin, joka toivottavasti olisi aina yhtä hyvä. Osa työryhmän jäsenistä varmasti miettii kielenkäyttöään lapsen lähellä joka tapauksessa. Hänen mukaansa lapset myös puuttuvat aikuisten tupakoimiseen usein helpommin, jos se tapahtuu julkisesti, kuin jos aikuiset polttaisivat lapsilta salassa. Aikuisten salailu saattaa Juurikkalan mukaan myös tuoda tupakoimiseen, ja muuhunkin kielteiseen toimintaan, lapsen silmissä kiehtovan sävyn.

Oman kokemukseni mukaan, monet lapset testaavat varsinkin ensimmäisten päivien aikana aikuisen asettamia rajoja, myös mukavat ja yhteistyökykyiset lapset. Alitajuinen rajojen selvittäminen saa olon tuntumaan turvallisemmalta lopputuotantoa ajatellen. Rajoja ei välttämättä haeta mitenkään tapellen ja räiskyen, vaan pienillä asioilla.

Pianotunti-elokuvassa näytteli 12-vuotias Anna. Ensimmäisten päivien aikana hän otti vuorotellen kontaktia työryhmän aikuisiin jäseniin ja pyysi pieniä palveluksia: ”tuo mulle mehua”, ”sido mun kengännauhat, mä en jaksa”, ”kävellään tätä kautta”, ”emmä laita pipoa päähän, ei mun oo kylmä”. Anna oli todella yhteistyökykyinen ja mukava lapsinäyttelijä, mutta pieni rajojen ja aseman selvittely oli selkeästi tarpeen. Itse koetan pitää pääsääntönäni lapsinäyttelijöiden, ja muidenkin lasten, kanssa toimiessani johdonmukaisuutta sopivalla joustavuudella. Kaikkeen ei tarvitse suostua, mutta pienten palvelusten tekeminen saa lapsen, ja nuorenkin, tuntemaan olonsa tärkeäksi. Kengännauhoja en ala sitomaan, mikäli lapsi osaa sen tehdä itsekin, mutta mukillisen mehua voin hyvinkin hakea tilanteen ollessa siihen sopiva.

Lapsinäyttelijän henkinen turvallisuus ei tarkoita sitä, että lapsen pitäisi saada tehdä mitä haluaa, milloin haluaa. Henkiseen turvallisuuteen ja elokuvatyöskentelyyn kuuluvat luonnollisesti myös se, että ohjaaja kertoo mitä tehdään ja milloin, ja mitä hän lapselta odottaa. Ohjaajan ja muun työryhmän ammattitaitoa on se, että lapsen kulloinenkin vireystila ja taidot kohtaavat aikuisten vaatimusten kanssa.

Fyysinen turvallisuus

Lapselle elokuvan kuvauspaikka voi parhaimmillaan olla näyttämö suurelle seikkailulle. Ympärillä on koko ajan aikuisia ihmisiä, teknisiä laitteita, lavasteita, ajoneuvoja ja muuta jännittävää. Seikkailuun kuuluu kuitenkin tutkimista ja rohkeutta, uhkarohkeuttakin. Kuvauspaikan jännittävyudet ovat myös niitä asioita jotka, varsinkin pienten lasten kanssa toimiessa, muodostavat turvallisuusriskejä.

Kaikkien työntekijöiden fyysinen turvallisuus pitäisi olla ensimmäinen arvo kaikessa elokuvatyön tekemisessä, mutta varsinkaan lasten kanssa siitä ei voi joustaa tuumaakaan. Lapsen järki ja itsesuojeluvaisto eivät aina toimi samalla lailla kuin aikuisella. Lähinnä lapset eivät osaa välttämättä ennakoida asioiden tapahtumista yhtä hyvin kuin aikuiset, ovathan aikuisetkin joutuneet opettelemaan sen erehdyksen kautta. Sen takia aikuisen on taattava rajat ja niiden myötä turvallinen oleminen ja työnteke.

Ensimmäinen askel fyysisessä turvallisuudessa on minimoida onnettomuusriskit. Mielestäni lapsen kanssa on hyvä käydä, ikä huomioiden, läpi kuvauspaikan turvallisuussäännöt: Mihin voi koskea? Mihin ei voi ja miksi ei? Asioista puhuttaessa tulee huomioida ainakin sähkölaitteet ja johtojen vedot kuvauspaikalla, samoin kaatuvat (mutta kiipeilyyn houkuttelevat) esineet kuten lavasteet ja valojalustat.

Mielestäni lapsen kanssa on myös tärkeää puhua kuvauspaikan rajoista. Vaikka joku olisi koko ajan yhdessä lapsen kanssa, on silti olemassa se riski, että lapsi livahtaa aikuisen näköpiiristä seuratessaan jotain jännittävää johtolankaa, piiloutuakseen tai vaikka väsymystään pakoon. Lapsi on paremmassa turvassa ja helpompi löytää, jos kuvauspaikan rajoista on ollut puhetta jo aikaisemmin. Rajoja määrittellessä kannattaa ottaa huomioon ainakin studiorakennuksen muissa kerroksissa oleva toiminta, sillä varsinkin alle kouluikäisten mielestä on todella jännittävää päästä painamaan hissin nappia. Muutaman kerrosvälin jälkeen lapsi ei enää välttämättä tiedä itsekään, missä on ja mihin menossa. Myös kuvauspaikan lähistöllä olevat autotiet muodostavat aina riskipaikan. Tietenkään liian holhoavaksi ei kannata ruveta. Lapsi on kuitenkin harvinaisen hyvässä turvassa elokuvan kuvauksissa, koska paikalla on paljon aikuisia ja touhu on varsin hallittua. Mielestäni lasten kanssa työskentelevän on hyvä vain muistaa ne asiat, joita itse osaa nykyään varoa, mutta jotka lapselle ovat vielä liiankin vaarattoman oloisia. Lapsinäyttelijöihin pätevät luonnollisesti muutenkin samat säännöt kuin muihinkin saman ikäisiin lapsiin. Vastuussa olevan aikuisen tehtävänä on miettiä mitä työkaluja, kemikaaleja ja muita tavaroita lapsen ulottuville voi jättää.

Turvallisuusasioista ja onnettomuuksien estämisestä on hyvä puhua myös koko kuvausryhmän kanssa. Jos asiasta on mainittu joskus aikaisemmin, saattaa kiireisenä päivänä muistaa poimia tavaransa paremmin talteen, eikä jättää monitoimityökalua kuljeksimaan ruokatauon ajaksi.

Onnettomuuksien ehkäisemisen jälkeen tärkeintä on varautua toimimaan, jos jotain kuitenkin sattuu. Kuvauspaikalla pitäisi joka tapauksessa olla tärkeimmät turvallisuusvälineet kuten sammutuspeite ja ensiaputarvikkeet, mutta ennen kuvauksiin lähtöä ne on hyvä tarkistaa myös lapsen kannalta. Käytetyin ensiapuväline lapsen kanssa on varmaan laastari, mutta myös isompiin ruhjeisiin kannattaa varautua, varsinkin jos kuvauspaikka on kauempana lääkäristä ja sairaalasta. Mitään isompia onnettomuuksia tuskin sattuu kuvauksissa sen enempää kuin muutenkaan lasten kanssa, ehkä jopa vähemmän, koska lapsi on koko ajan aikuisen seurassa. Mielestäni on silti parempi vanhan sanonnan mukaan ”katsoa kuin katu”. Työryhmä on kuitenkin aina vastuussa lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista, ja yleensä vaikeuksia kohdatessa pääsee vähemmällä jos niihin on varautunut.

Ensiapuvälineiden mukana olemisen lisäksi on hyödyllistä, jos kuvauspaikalla joku osaa käyttää niitä. Ensiapukursseja tarjoaa mm. Suomen Punainen Risti.

Varsinkin elokuvissa, joissa kuvauspaikka vaihtuu tiuhaan tahtiin, olisi hyvä, että apulaisohjaaja, lastenhoitaja tai joku muu vastuussa oleva, tietäisi lähimmän terveyskeskuksen ja sairaalan numeron, osoitteen ja päivystysajat. Lisäksi kuvauspaikan osoite pitää olla tiedossa, jos tarvitsee soittaa paikalle apua. Nämä kaikki ohjeet ovat tietenkin hyödyllisiä myös aikuisten elokuvantekijöiden työturvallisuuden kannalta.

Tiedonkulku

Kunnollinen tiedonkulku on edellytys niin henkiseen kuin fyysisellekin turvallisuudelle. Lapsi ei muista asioita välttämättä samalla tavalla kuin aikuinen (vaikka jotkut asiat lapset muistavat sitten paljon aikuisia tarkemmin), eikä myöskään kerro juttuja samalla tavalla kuin aikuinen olettaisi. Joku kuvauspäivän aikana sattunut elokuvamaailmassa melko jokapäiväinen tapahtuma, esimerkiksi sähkökatkos, saattaa lapsesta tuntua kestävän pidempään ja olevan jännittävämpi kuin aikuisen mielestä. Jos lapsi sitten kertoo kotona, että ”me istuttiin tunti ihan pimeässä ja kukaan ei tiennyt mitä tehtäisiin ja sitten joku vieras mies tuli ja hirveästi kipinöi ja sitten savusi ja palohälytin soi ja me menttiin ulos pakoon tulipaloa ja oli kylmä ja sitten lopulta päästiin sisään ja sitten me jatkettiin kuvaamista”, niin luulen että suurin osa vanhemmista vähän huolestuisi. Jos taas joku aikuinen on kertonut myös kotiväelle päivän tapahtumista, niin välit säilyvät parempina tuotannon jatkamista varten.

Ehkä tärkein tiedonkulun suunta pitäisi olla työryhmästä lapsen kotiin ja päinvastoin. Lapsen vanhemmat lainaavat työryhmälle tärkeimpänsä ja odottavat, että hänestä huolehditaan. Elokuvan maailma voi kuitenkin olla vanhemmille varsin vieras, ja siihen liittyvät termit ja käytännöt saattavat olla hyvinkin huolestuttavia. Väärinkäsitysten ehkäisemiseksi ja vastaantulevien ongelmien ratkaisemiseksi on todella tärkeää, että tieto kulkee työryhmältä kotiin päin. Vanhemmille pitää kertoa asioista ymmärrettävässä paketissa ja heillä täytyy olla jonkun työryhmäläisen (ainakin lastenhoitajan ja tuotantopäällikön) puhelinnumerot. Keskusteluyhteys on hyvä avata heti aluksi ja pitää auki koko tuotannon ajan, sillä jos vastaan tulee ongelmia, niistä on mukavampi keskustella, kun on jo puhuttu arkipäiväisistä ja myönteisistä asioista tuotannon kuluessa. Tiedon on hyvä kulkea myös kotoa työryhmään päin. Vanhemmat tuntevat lapsensa kuitenkin parhaiten ja varsinkin pitkien kuvausten aikana myös lapsinäyttelijöille osuu niitä hyviä ja niitä huonoja päiviä. Vanhemmat osaavat ehkä antaa vinkkejä päivän

parantamiseen ja varoittaa myös etukäteen, jos yöunet ovat jääneet lyhyiksi, tai jos lapsen työntekoon keskittymistä vaikeuttaa jokin kotona tai muussa elämässä sattunut asia. Vanhempien kanssa on myös hyvä keskustella huolella ennen kuvauksiin lähtemistä käsikirjoituksesta ja sen toteuttamisesta, koska ”salaa sääntöjen kiertäminen” on todettu lasten kanssa hyväksi ratkaisuksi vain häviävän harvoin.

Tiedon pitää tietenkin kulkea myös työryhmän sisällä. Varsinkin jos paikalla on useita lapsinäyttelijöitä, niin työryhmällä pitää olla selvää se, kuka milloinkin katsoo kenenkin perään. Tiedonkulku elokuvan teossa on onneksi yleensä järjestetty melko hyvin, sillä on kaikkien työtehon kannalta ehdotonta, että jokainen tietää mitä tehdään nyt ja mitä seuraavaksi. Se edesauttaa myös lapsinäyttelijän henkistä ja fyysistäkin turvallisuutta, että hänen ei tarvitse tulla kuvaustilanteeseen liian ajoissa, eikä liian myöhään, tai väärässä varustuksessa.

Tietenkään tiedonkulussa ei voi sivuuttaa myöskään lapsinäyttelijää itseään. Lapsi osaa asennoitua ja valmistautua paremmin tulevaan, kun myös hänelle kerrotaan mitä tapahtuu ja varsinkin, jos suunnitelmat muuttuvat. On myös osa henkistä työturvallisuutta kokea olevansa osa työryhmää, ja on mahdotonta olla osa työryhmää, jos ei saa tietoja yhteisestä tekemisestä.

Kaikkeen turvallisuuteen liittyvät myös koko työryhmää koskevat perustekijät. Niin lapsinäyttelijän, kuin muunkin työryhmän lepoaika on järjestettävä sääntöjen ja tarpeiden mukaisesti, ja siitä on pidettävä kiinni. Jos työntekijät ovat väsyneitä tai verensokeri on liian alhainen, sattuu helpommin huolimattomuusvirheitä, jotka voivat lasten kanssa käydä äkkiä suuriksi vaaratekijöiksi.

4. LAPSEN VAPAA-AIKA KUVAUKSISSA

Elokuvanteko on pitkälti odottamista. Sen tietävät kaikki aikuiset näyttelijät, ja siihen myös lapsinäyttelijät tottuvat melko pian. Päivät ovat melko pitkiä ja kuvauspaikalla on pysyttävä kuvausvalmiudessa koko ajan, joten aika voi käydä melko pitkäksi. Tässä kappaleessa on muutamia vinkkejä siihen, kuinka vapaa-aika sujuisi mukavasti, niin että lapsinäyttelijän työkyky olisi kuvaustilanteessa parhaimmillaan.

Lapsen aikakäsitys on iästä riippuen joko vähän tai hyvin erilainen, kuin aikuisella. Aikuisen mielestä ”lyhyt tauko”, saattaa olla 6-vuotiaalle niin pitkä aika, että elokuvanteko

ei enää maistu tylsän tauon jälkeen. Toisinaan taas aika saattaa lentää siivillä jonkun mielikuvitusleikin parissa. Lastenhoitajan on tärkeä olla selvillä siitä, kuinka pitkälle tauolle lapsen kanssa lähdetään ja hänen on hyvä kertoa se myös lapselle itselleen. Monia lapsia helpottaa se, että aikamääre vähenee pienissä osissa: Ensin annetaan 20 minuutin taukoaika. 10 minuutin kohdalla aikuinen voi kertoa puolivälistä ja 5 minuutin kohdalla varoittaa ajan loppumisesta. Eivät aikuisetkaan pidä siitä, että työskentely tai muu tekeminen katkeaa yllättäen ja heti pitäisi olla valmis lähtemään tai vaihtamaan tekemistä. Toki elokuvanteon arjessa aikataulut muuttuvat jatkuvasti. Se ei välttämättä ole ongelma, sillä lapset ovat yleensä hyvin mukautumiskykyisiä (ainakin sellaiset, jotka palkataan näyttämään elokuvaan). On silti hyvä kertoa näistä muutoksista myös lapselle. Viime kädessä vastuu lapsen ajankäytöstä on oltava aikuisella, tietenkin lapsen ikä huomioiden, sillä on tärkeää, että näyttelijät, niin lapset kuin aikuisetkin, ovat valmiina silloin kun heitä tarvitaan.

Lapsen ja aikuisen aikakäsityserot voivat käydä ilmi myös sellaisissa tilanteissa, joissa tarvitaan esimerkiksi vessaa tai lämpöä. Varsinkin pienet lapset tunnistavat tarpeensa usein viime tipassa. Lapsen kanssa työskentelevillä on siis hyvä olla selvillä lähin wc, ja käsillä on näppärää pitää lämmikettä ja jotain verensokeria nostavaa.

Kuvauksissa odotteluaikaan on hyvä varata lapselle tekemistä. Lapsen vireystilan ylläpitäminen helpottaa töihin ryhtymistä, kun niiden aika koittaa. Tekemisen on kuitenkin oltava sellaista, ettei se vie liikaa energiaa tai käy liian houkuttelevaksi, niin ettei näyttelemisen enää maitakaan.

Moni lapsi keksii varmasti itsekin puuhaa, mutta varsinkin jos kuvaukset kestävät pidempään, luulen, että aikuisen kanssa tekeminen on lapselle myös mieluisaa. Mukavan tekemisen laatu riippuu tietenkin lapsen kiinnostuksen kohteista. Paperilla ja värikynillä saa kulumaan piirtämisestä pitävän lapsen aikaa mukavasti, varsinkin jos aikuinen piirtää yhdessä lapsen kanssa. Pallolla saa myös aikaa kulumaan mukavasti eri-ikäisten lasten kanssa, varsinkin jos lapsia on kuvauspaikalla useita. Peleissä ja leikeissä on kuitenkin tärkeää muistaa varata riittävästi aikaa hien ja punoituksen laskemiseen, niin että muun ryhmän ollessa kuvausvalmiudessa, myös näyttelijät ovat valmiina. Rauhallista ja energiaa säästävää tekemistä on esimerkiksi kirjan lukeminen. Kirjoja löytyy kaikenikäisille ja erilaisista asioista kiinnostuneille. Vaihtelua lapsen omiin kirjoihin saa helposti kirjastosta.

Varsinkin vähän vanhempien lasten kanssa kortti- ja lautapelit ovat hyvää ajanvietettä. Ulkolokaatioihin kannattaa valita pelejä, joissa ei ole pieniä, hukkuvia, tai kastuvia osia.

Myös elokuvanteossa tarvittavat jokapäiväiset välineet voivat olla avain mukavaan kuvaustaukopuuhaan. ”Isänpäivä”-elokuvassa 4-vuotias Aarni pyydettiin kuvauspaikalle, vaikka setti ei ollut vielä valmis. Miettiessäni pääni puhki, millä pojan mielenkiinto pidettäisiin yllä, ilman että meidän tarvitsisi poistua kuvauspaikalta, Aarni löysi valoryhmän grip-salkun. Kummallisen näköiset härvelit kirvoittivat nopeasti avaruusoliroleikin, jonka parissa aika sujui leppoisasti. Aikuisen tehtävänä on tietenkin varmistaa, että muiden osastojen työvälineet eivät ole lapselle vaarallisia, helposti hajoavia tai käytössä.

Samoissa kuvauksissa saimme eräänä päivänä käteemme pari ylimääräistä radiopuhelinta. Vaihdoin kanavan pois tuotannon yhteiseltä kanavalta ja pelasimme kaikenlaisia piilo- ja arvuuttelupelejä. Tällainen radiopuhelinaktiiviteetti oli omiaan iltapäivään, sillä kotona oli koko ilta kerrottu juttuja ”upeista radiopuhelimista” ja seuraavana aamuna Aarnista oli erittäin mukavaa lähteä kuvauksiin.

Kuvaustauoille kannattaa valita lapsinäyttelijälle joku paikka, jossa voi pitää ”tukikohtaa”. Kaikkien työskentelyä helpottaa se, että lapset ovat poissa kuvauspaikalta rakentamisen ajan. Lisäksi erityisesti pienet lapset rauhoittuvat paremmin jossain heille nimetyssä mukavassa sopessa. Varsinkin ulkokuvauspäivinä on tärkeää, että tauot voi viettää jossain lämpimässä ja kuivassa paikassa. Jos tukikohta voi olla monta päivää samassa paikassa, sinne voi kerätä kaikenlaista ajankulua siivittävää välineistöä. Esimerkiksi ”Isänpäivä”-elokuvassa 4-vuotiaan Aarnin omaan tilaan lainattiin läheisestä liikuntakeskuksesta painimattoja. Paini kun oli pojan suosikkiharrastuksia.

Kaija Juurikkalan mukaan lapset löytävät usein oma-aloitteisesti työryhmästä ”sukulaissieluja”, joiden seurassa he viihtyvät turisemassa ja nahistelemassa. Juurikkalan mukaan se tekee hyvää usein sekä aikuisille, että lapselle. Siksi hän ei halua, että lastenhoitaja ja lapset eristäytyvät kokonaan omaan porukkaansa. Lapset voivat yleensä pyöriä jaloissa, sillä he tuovat energiaa ja vuorovaikutusta kuvauspaikalle.

Ruokailu on myös tärkeä osa lapsen päivää. Mari Rantasilan mukaan esimerkiksi Risto Räppääjä-elokuvissa lastenhoitaja piti huolta siitä, että lapset söivät riittävästi ja monipuolisesti. Jos tarjolla oli jälkiruokaa, piti tietenkin ensin syödä kunnolla pääruokaa. Lasten kuvauspäivinä tarjolla ei ole karkkia, sillä sen tuoma energia on työnteon kannalta

huonoa, eikä jatkuva karkinsyönti muutenkaan ole lapselle hyväksi. Silloin tällöin juhlahetkinä rutiinista voi tietenkin poiketa. Välipalana voi olla tarjolla esim. hedelmiä, myslipatukoita, voileipiä tai jogurttia.

Vapaa-ajan puuhista voi puhua lapsen kanssa jo ennen kuvauksia. Silloin työryhmä on paremmin varustautunut jo ensimmäisenä kuvauspäivänä. Lisäksi varsinkin pienestä lapsesta voi olla mukavampaa tulla ensimmäisenä päivänä kuvauksiin kun hänellä on jonkinlainen kuva mukavista asioista, joita kuvauksissa voi tehdä.

Sisarukset ja vanhemmat

Ainakin lyhytelokuviissa, joissa olen työskennellyt, lapsinäyttelijän mukana olo on suuri seikkailu koko perheelle. Elokuvan tekeminen voi olla kaikille uutta ja ihmeellistä, ja on jännittävää, että meidän "Ville" on päässyt mukaan. Myös vanhempien kanssa on tärkeää käydä elokuvan tekemistä läpi ennen kuvausten alkamista. Tuottaja ja ohjaaja kertovat vanhemmille kuvausten aikatauluista ja muista käytännönjärjestelyistä. Säännöt tarvitsee tehdä selviksi myös kotiin. Lapsen on tultava töihin silloin kun on sovittu, mentävä nukkumaan aikaisin, jotta jaksaa pitkät kuvauspäivät, eikä perhe voi lähteä matkalle kesken kuvausten. Vanhempien täytyy lukea käsikirjoitus läpi, ja siitä on myös hyvä keskustella heidän kanssaan. Myös mm. maskeeraaja ja lastenhoitaja keskustelevat etukäteen vanhempien kanssa elokuvaan liittyvistä asioista. "Isoissa" elokuvissa, jotka saavat julkisuutta mediassa, puhutaan vanhempien kanssa myös julkisuudesta ja siihen liittyvistä asioista, jotka lasta seuraavat elokuvan mukana.

Mari Rantasila kertoo, että elokuvissa joita hän tekee, vanhemmat eivät ole yleensä mukana kuvauksissa. Lastenhoitaja hakee lapset kotoa, ja palauttaa heidät kotiin. Vanhemmat ja sisarukset saavat tulla seuraamaan kuvauksia jonain päivänä joksikin aikaa, mutta pääsääntö Rantasilalla on, että lapsen työpaikka on rauhallinen vanhemmista. Lapset käyttäytyvät usein todella erilailla vanhempien läsnä ollessa.

Kaija Juurikkala vinkkaa, että lapsen vanhemmat ja sisarukset voivat olla joku päivä kuvauksissa avustajina, esimerkiksi kävelemässä jonkun kuvan taustalla. Silloin he näkevät ja kokevat elokuvan tekemistä, ja sen hitautta, ja voivat tutustua kuvaustilanteeseen osana sitä. Myös Juurikkala on sitä mieltä, että vanhemmat ja sisarukset ovat tervetulleita käymään kuvauksissa kerran, mutta muuten lapselle ja työryhmälle taataan siltä osin työrauha.

Lyhytelokuvissa, joita olen ollut tekemässä, ovat lapsinäyttelijöiden vanhemmat silloin tällöin olleet seuraamassa kuvauksia, ja niissä se on sujunut yleensä oikein hyvin. Varsinkin teini-ikäisille kokemattomille näyttelijöille voi kuitenkin olla outo tilanne tehdä töitä vanhempiansa edessä. Mitä vanhempi lapsinäyttelijä on, sitä vähemmän hän myös kaipaa vanhempia käytännön apuun, joten heitä ei myöskään tarvita kuvauksissa paikalla. Mielestäni on kuitenkin tärkeää, että perhe voi olla elokuvassa osallisena ja nähdä, mitä kuvauspaikalla todella tapahtuu. Uskon, että se edesauttaa kommunikointia kodin ja työryhmän välillä, ja kaikkien sitoutumista elokuvantekoon, koska varsinkin pidemmissä kuvauksissa koko perhe joutuu joustamaan aikatauluistaan, suunnitelmistaan ja muista elokuvaan liittymättömistä asioista. Joustoa on helpompi löytää, kun kaikki tuntevat olevansa yhteisellä asialla.

Pienten lasten kanssa vanhempien paikalla olo voi olla välttämättömyyskin. Voi olla, että vanhemmat eivät halua, ainakaan kuvausten alkuvaiheessa, jättää alle kouluikäistä lastaan kuvauspaikalle vieraiden ihmisten kanssa. Siitä ei mielestäni kannatta tehdä ongelmaa. Työryhmän ei tarvitse käyttäytyä sen erityisemmin myöskään vanhempien tai sisarusten paikalla ollessa kuin muutenkaan. Myös perheenjäseniä koskevat kuvauspaikan säännöt (hiljaisuus, pois tieltä pysyminen, puhelimet pois päältä, ohjaaja ja apulaisohjaaja antavat käskyt ja tauot, yms...) ja ne on hyvä käydä heidän kanssaan huolella läpi heti aluksi. Näin vältetään epätietoisuuden tuoma epävarma olo, ja myös turhat keskeytykset ja väärinkäsitykset.

Paikalla olevista perheenjäsenistä voi olla myös hyötyä.

"Isänpäivä"- elokuvassa 4-vuotias Aarni ja hänen isänsä näyttelivät myös isää ja poikaa. Oli siis luontevaa, että molemmat olivat koko ajan paikalla. Oli hyvä, että isä tiesi asiat, joista Aarni pitää ja osasi lukea pojat jaksamista eri tavalla kuin työryhmä. Oli myös hetkiä, kun Aarni alkoi temppuilla työryhmän aikuisten kanssa, emmekä voineet olla varmoja, että oliko virta oikeasti loppu vai oliko kyse jostain muusta. Isä sai monesti poikaan vauhtia ja toimintaa silloin kun meillä oli jo keinot loppu. Myös Aarnin veli oli muutamana päivänä kuvauksissa paikalla. Hetkittäin myös siitä oli hurjasti hyötyä, sillä isoveljen katsellessa, Aarnin valtasi hyvä näyttämisen tarve. Hän toimi täsmälleen ohjaajan ohjeiden mukaan ja esitteli ylpeänä työryhmän jäseniä, taukotilaa ja radiopuhelimia. Poikien kanssa tarvitsi kuitenkin olla tarkkana, sillä joskus meno meinasi yltyä melko hurjaksikin.

5. ERI-IKÄISET LAPSET JA NUORET

Lapset ja nuoret kehittyvät jokainen omaa vauhtiaan. Saman ikäiset lapset voivat olla hyvinkin erilaisia sosiaalisilta taidoiltaan tai fyysisiltä ominaisuuksiltaan. Kuten aikuisillakin, myös lapsilla taitoihin ja työntekokykyyn vaikuttavat myös persoona, temperamentti ja vuorovaikutuskokemukset. Tässä luvussa on kuitenkin hieman eritelty ikäryhmittäin näyttelemisen ja työnteon kannalta hyödyllisiä taitoja ja ominaisuuksia. On tärkeää muistaa, että jokainen lapsi, nuori ja aikuinenkin on oma persoonansa, eikä kaikkia asioita voi yleistää.

0-4-vuotiaat

Alle kolmevuotiaat lapset ovat vielä todella pieniä, ja täysin autettavia. Vanhemman tarvitsee olla paikalla koko ajan ja kaiken on tapahduttava lapsen ehdoilla. Lapsi ei osaa vielä "näytellä" eikä välttämättä ymmärrä kuvaustilanteesta mitään. Aikataulua tehdessä kannattaa ottaa huomioon mm. lapsen päiväunet ja ruokailurytmi. Näin pienen lapsen kanssa kannattaa myös varautua siihen, että kaikkea tarvittavaa materiaalia ei saada nauhalle juuri silloin kuin se aikataulussa lukee. Vanhemmilla on parasta tietoa siitä, millä

ärsykkeellä lapsen saa katsomaan, hymyilemään, itkemään, yms. ja sitä tietoa kannattaa kuunnella jo suunnitteluvaiheessa. Teimme dvd:tä sokean lapsen arkikäsittelystä, pääosassa oli 1,5-vuotias Leo. Suunnitellessamme juttelimme paljon vanhempien ja kasvatustalon ammattilaisten kanssa, ja aikataulu rakennettiin kokonaan Leon arkirytmien mukaan. Käsikirjoituksesta tehtiin ”tärkeysjärjestysversio”, jossa elokuvan kannalta tärkeimmät kohtaukset olivat ensin ja vähiten tärkeät viimeisenä. Ennen kuvauksiin lähtöä varoitteimme tilaajaa ja perhettä siitä, että kaikkea haluttua materiaalia tuskin tullaan saamaan talteen näin pienen näyttelijän kanssa, näin lyhyessä ajassa. Kahden päivän kuvausten jälkeen olimme kuitenkin saaneet talteen kaiken elokuvaan käsikirjoitetun ja muutamia lisäkuviakin. Siitä on kiittäminen vanhempien esimerkillistä toimintaa, ja jo suunnittelussa huomioon otettuja käytännönjärjestelyjä.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainnetin ”Kasvu ja kehitys”-osion mukaan kolmevuotiaat ovat vielä uhmaiässä, mutta se alkaa jo tasaantua. Lapsi haluaa tehdä itse ja saada myönteistä palautetta tekemisistään. Tämä on hyödyllinen ominaisuus elokuvan kuvauksissa. On myös hyvä muistaa, että kolmevuotias voi olla vielä todella herkkä ja pahoittaa mielensä nopeasti. Noin kolmevuotiaalla lapsella on varsin vilkas mielikuvitus, jota kannattaa käyttää hyväkseen niin kuvaustilanteessa, kuin kuvaustauoillakin. Pieni lapsi ei vielä puhu paljoa, tai ainakaan aina selkeästi, joten kommunikaationkin kannalta on hyvä, että vanhempi on mukana sosiaalisissa tilanteissa. MLL:n mukaan vanhemmista erossa oleminen, oman vuoron odottaminen ja muut sosiaaliset taidot helpottuvat neljää ikävuotta lähestyttäessä.

5-6-vuotiaat

MLL:n Vanhempainnetin mukaan 5-6-vuotiaat ovat jo melko omatoimisia, aloitteellisia ja sopeutuvia, mutta silloin tällöin heillä on vielä tarve olla ”pieniä” ja saada hoivaa. Mielikuvitus on vielä värikäs ja monipuolinen, mutta lapsi ymmärtää jo paremmin, mikä on totta ja mikä kuvitelmaa. Oman ikäiset kaverit ovat tärkeämpiä kuin aikaisemmin, mutta aikuisten kiitos ja kannustus ovat silti kaivattuja. Lapsi muistaa jo asioita useiden kuukausien tai vuodenkin takaa. Näyttelemisen kannalta kannattaa huomioida, että 5-6-vuotiailla heräävä itsekritiikki voi herättää epäonnistumisen pelkoa (MLL, Vanhempainnetti, Kasvu ja kehitys, 5-6-vuotiaat). Toisaalta tämän ikäinen lapsi puhuu jo yleensä melko selkeästi ja kehittyy paljon motorisesti. Nämä taidot monipuolistavat lapselta vaadittavaa näyttelemistä.

Kaija Juurikkalan mukaan alle kouluikäiset lapsinäyttelijät eivät välttämättä ymmärrä kuvausten logiikkaa ja kulkua, ja usein heidän kuvansa napataan lasten sitä itse huomaamatta. Näin pienten lasten kanssa työskennellessä koko työryhmän tarvitsee asennoitua erilailla, sillä kuvaukset voidaan esimerkiksi käynnistää ilman käskykieltä, jotta lapsi jatkaisi leikkiään.

Klaaffivirheiden kannalta kannattaa muistaa, että lapset voivat 6-8-vuotiaana kasvaa spurtaten ja myös hampailla on taipumus putoilla suusta kesken kaiken.

7-9-vuotiaat

Ala-asteen ensimmäiset luokat ovat suuri harppaus varsinkin lapsen sosiaalisissa taidoissa. Tämän ikäinen lapsi nauttii lapsiryhmässä toimimisesta ja kuvittelu- ja roolileikeistä (MLL, Vanhempainnetti, Kasvu ja kehitys, 6-7-vuotiaat). 7-10-vuotiaiden ajattelutaidot kehittyvät, ja lapsi muodostaa omia mielipiteitä ja ymmärtää mielikuvia ja syy-seuraus-suhteita paremmin kuin alle kouluikäisenä. Näistä taidoista on jo paljon apua elokuvaa tehdessä. Lapsi osaa ottaa paremmin vastaan myös vähän epäkonkreettisia ohjeita ja perustella myös omat ajatuksensa ja tarpeensa. Myös lukutaito on hyödyllinen ominaisuus elokuvamaailmassa. Lapsi pystyy valmistautumaan paremmin, ja häneltä voi jo vaatia vähän näyttelemistä. Alle 10-vuotias lapsi on kuitenkin edelleen pieni, eikä häneltä voi odottaa vielä samoja taitoja kuin nuorilta ja aikuisilta. Edelleen uusia asioita opitaan parhaiten leikkien ja kokeillen. Positiivinen palaute ja uuden oppiminen innostavat lasta yrittämään vielä enemmän.

Kymmentä ikävuotta lähestyttäessä ryhmään kuulumisella, hyväksytyksi tulemisella ja kavereiden mielipiteillä on suuri merkitys. Aikuinen on vielä vahvasti auktoriteetti ja monesti myös ihailun kohde.

10-12-vuotiaat

MLL:n Vanhempainnetin mukaan 10-12-vuotiaat lapset ovat usein tasapainoisia, aktiivisia, sosiaalisia ja kiinnostuneita monista asioista. Yksilöllisyys vahvistuu ja lapsi tuo omia ajatuksiaan ja mielipiteitään esiin rohkeammin kuin ennen. Siitä huolimatta kavereiden merkitys korostuu entisestään, ja ne ohittavat jo monessa tilanteessa vanhemmat ja muut aikuiset.

Pianotunti-elokuvassa oli pääosassa 12-vuotias Anna. Verrattuna nuorempiin lapsinäyttelijöihin, joiden kanssa olen tehnyt töitä, Annasta huomasi selkeämmin tietoisuuden itsestään. Hän mietti olemistaan kameran edessä paljon ja esimerkiksi julkisilla paikoilla kuvatessa, häntä huolestutti, että tuttuja tulisi paikalle, kun hän on roolivaatteissa. Tämän ikäisissä lapsissa näkyy jo muitakin murrosiän merkkejä: kömpelyyttä, uhmakkuutta, huolimattomuutta, rauhattomuutta ja herkkyyttä. (MLL, Vanhempainnetti)

Tämän ikäisillä elokuvanteko saattaa olla iso juttu myös kaveriporukassa, eikä pelkästään niin positiivisessa sävyssä kuin nuorempana. Kiusaamista ja selän takana puhumista saattaa ilmetä myös elokuvaan liittyen. Mari Rantasila kertoi esimerkin luokasta, jossa iso osa oppilaista oli hakenut samaan rooliin. Kun yksi sitten valittiin, kuului inhottavaa naljailua; ”miksi sut valittiin, ku mä olisin ollut parempi?”. Tällaisissa tilanteissa elokuvan työryhmällä, ja varsinkin ohjaajalla, tuottajalla sekä lastenhoitajalla, voi olla iso vaikutus. Asia kannattaa mielestäni ottaa puheeksi nuoren kanssa, ja jutella vaikka siitä, että päätös roolituksesta oli ohjaajan ja kertoa, että on edelleen täysin tyytyväinen valintaansa, eikä olisi halunnut rooliin ketään muuta. Voi myös käydä läpi asioita, joista tällainen kiusaaminen voi johtua (esim. kateus). Jos kiusaaminen etenee pitkälle, tai ei lopu, kannattaa asiasta puhua myös nuoren vanhempien kanssa. Rantasila kertoi, että hän on myös tehnyt kouluvierailuja lapsinäyttelijöiden luokkiin, kertomaan elokuvanteosta ja siitä, mitä se vaatii.

13-15-vuotiaat

13-15-vuotiaat nuoret ovat jo monesti melko kypsiä näyttelijöitä elokuvissa. Myös Kaija Juurikkala kehuu, että yli 12-vuotiaiden kanssa voi tehdä töitä jo samoin kuin ammattilaisryhmässä. Yläaste saattaa tuoda tullessaan sosiaalisten ympyröiden muutoksia ja ainakin lisää vastuuta kouluun liittyen. Tässä vaiheessa murrosikä on jo todella ajankohtainen asia, sekä tytöillä, että pojilla. Elokuvan tekemisessä se kannattaa huomioida ainakin melko nopeina fyysisinä muutoksina. Pojilla on myös äänenmurros. Ajattelutaidot kehittyvät entisestään, ja se haastaa nuorta yhä vahvemmin muodostamaan omia mielipiteitään ja kyseenalaistamaan vanhempien ja muiden aikuisten tarjoamat maailmankuvat. 13-15-vuotiaat käsittävät hyvin jo vastuunsa työntekijänä ja jaksavat keskittyä huomattavasti paremmin kuin alakouluikäiset. ”Teineys” saattaa räiskyä muussa elämässä, mutta luulen, että vanhemmat joutuvat ottamaan iskut pahiten vastaan.

Puolivieras työyhteisö ei varmasti tunnu nuorestakaan fiksulta paikalta alkaa kiukuttelemaan.

15-17-vuotiaat

15-17-vuotiaat lapsinäyttelijät ovat käytännössä monella tapaa jo kuin aikuisia. Varsinkin jos nuori on tehnyt jo muita töitä, hän osaa suhtautua näyttelymiseen työn tekemisenä ja itseensä työntekijänä. Tämän ikäinen nuori on hyvä kantamaan vastuuta ja keskustelemaan myös epäkonkreettisemmista asioista. On kuitenkin hyvä muistaa, että nuoren elämäkokemus ja maailmankuva eivät ole välttämättä vielä yhtä laajat kuin aikuisilla. Fyysinen kehitys voi jatkua tässäkin ikäryhmässä, varsinkin pojilla.

6. KUVAUSTEN JÄLKEEN

Kuten hyvin tiedetään, elokuvan tekeminen ei pääty kuvausten päättyessä. Se on hyvä selittää myös mukana olevalle lapsinäyttelijälle. Palatessaan kouluun, päiväkotiin, tai muuhun arkeen lapsi kertoo kuitenkin mielellään kokemuksistaan ja varmasti kaveritkin kysyvät, koska elokuvan saa nähdä. Myös kotiväelle pitää kertoa, mitä elokuvalla seuraavaksi tapahtuu. Mikäli sille on tarvetta tai mahdollisuus, voidaan myös puhua mahdollisista lisäkuvauksista, äänityksistä tai ensi-iltapäivästä.

Kuvausten päättyessä on mukavaa muistaa mukana ollutta lapsinäyttelijää jollakin pienellä lahjalla. Se voi olla jokin kuvauksissa käytetty lelu, vaate tai muu väline. Kaija Juurikkala vinkkaa, että hyvä kortti lahjaan on kaikkien allekirjoittama yhteiskuva työryhmästä. Mielestäni kannattaa myös pitää karonkka niin, että lapsinäyttelijä perheineen pystyy osallistumaan, ainakin illan aluksi. Juurikkala ja Rantasila kertovat molemmat, että moniin lapsinäyttelijöihin hän ei pidetä yhteyttä kuvausten jälkeen, mutta osa on jäänyt syystä tai toisesta elämänkestäviksi ystäviksi. Pitkässä, ja levitykseen menevässä, elokuvassa lapsinäyttelijän työ saattaa jatkua markkinointikiertueella, haastatteluilla tai muilla promotapahtumilla. Ohjaaja Mari Rantasilan mukaan on tärkeää, että lasta ei koskaan päästetä yksin haastatteluihin tai muihin markkinointitilaisuuksiin. Lapsen kanssa myös puhutaan etukäteen siitä, että kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata, ja kerrataan asioita, joita haastattelijä saattaa kysyä. Kysymykset voidaan myös pyytää etukäteen katsottaviksi, ettei eteen tule mitään ikäviä yllätyksiä.

7. LOPUKSI

Elokuvan tekeminen on aina ainutlaatuinen kokemus lapselle. Työryhmästä muodostuu hänelle tärkeä, ja setin touhuista arki, varsinkin jos lapsinäyttelijä on mukana ison osan kuvauspäivistä. Siksi kuvausten loppumisesta kannattaa puhua lapsen kanssa, tietenkin jälleen ikä ja persoona huomioiden. Jonkun mielestä se voi tuntua surulliselta, toinen taas odottaa jo innolla sitä, että pääsee takaisin kavereiden mukaan koulunkäyntiin. Mielestäni ei tarvitse olla psykologi tai kasvatustieteilijä pystyäkseen juttelemaan lapsen kanssa ajatuksista, joita hänellä on herännyt. Joskus aikuisen tarvitsee vain kuunnella hetki, ja sitten murhe voi olla jo ohi.

Kaija Juurikkala on sitä mieltä, että hyvin valittu lapsinäyttelijä on ilo niin ammattinäyttelijälle, kuin koko työryhmällekin. Hyvä lapsinäyttelijä uudistaa kaavoihin kangistunutta ilmaisua ja perinteisiä työtapoja. Mari Rantasila kertoo, että lapsinäyttelijän kanssa työskentelyn hienoimpia hetkiä on se kun lapsen silmistä näkee ilon kaikesta uudesta ja rakkauden kameratyöskentelyyn ja itse tekemiseen. Lapsen kokema kaiken ensikertaisuus on hieno taltioida kameralle.

Lapsinäyttelijät ovat kuten lapset yleensäkin; heidän kanssaan on mutkatonta tulla toimeen ja parhaimillaan he ovat valtava voimavara aikuisille ja elokuvalle. Toisen ihmisen kunnioittamisella ja pienellä valmistautumisella pääsee pitkälle ja tiukan paikan tullen lapset ovat älyttömän luovia ongelmanratkaisijoita.

LÄHTEET

Mari Rantasilan haastattelu, 31.3.2010, Helsinki

Kaija Juurikkalan sähköpostihaastattelu, 13.4.2010.

Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-palvelu, Vanhempainnetti
(http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/), 24.3.2010

Suomen laki, internet-palvelu Finlex (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930998>),
29.3.2010

LIITE 1: PELEJÄ, JOTKA EIVÄT VAADI VALMISTELUJA

LAIVAN LASTAUS

Ikäryhmä: 4v-15v   Pelaajien määrä: 2->   Kesto: 5-30min

Pelaajat heittelevät vuorotellen sanoja jostain tietyistä kategoriasta, kunnes toinen ei enää keksi. Pidemmälle keksinyt saa pisteen ja kategorialla vaihdetaan. Pienempien kanssa kategoriat voivat olla esim. eläimiä, K:lla alkavia sanoja tai tyttöjen etunimiä. Vaikeusastetta voi nostaa pelaajien iän mukaan. Yli 10-vuotiaiden kanssa voi kisata vaikka julkkiksilla, joiden etu- ja sukunimi alkavat samalla kirjaimella, TV-ohjelmilla tai eurooppalaisilla pääkaupungeilla.

KUKA MINÄ OLEN?

Ikäryhmä: 6v->   Pelaajien määrä: 2->   Kesto: 5-20min

Yksi pelaaja vuorollaan valitsee jonkun kaikkien tunteman hahmon, joka voi olla todellinen tai fiktiota. Muut pelaajat kyselevät vuorollaan kysymyksiä, joihin voi vastata vain kyllä tai ei ja yrittävät päästä selvyyteen siitä, kuka arvuuttelija on. Esim. Oletko mies? Oletko suomalainen? Oletko eläin? Oikein arvannut voi päättää seuraavan hahmon.

PEILI

Ikäryhmä: 4-10v   Pelaajien määrä: 4->   Kesto: 10-20min

Yksi porukasta jää "Peiliksi" seinää tai puuta vasten. Muut menevät n. 15-25 metrin päähän merkatulle viivalle, tai muulle aloituspaikalle. Peili kääntää selkänsä muille leikkijöille, jotka lähtevät varovasti etenemään Peiliä kohti. Peili saa koska tahansa kääntyä taas ympäri katsomaan muita pelaajia. Kun Peili katsoo, kukaan ei saa liikkua. Mikäli Peili näkee jonkun liikkuvan, tämän on palattava takaisin aloitusviivalle ja yritettävä uudestaan. Ensimmäinen, joka pääsee koskemaan Peiliä selkään ja huutamaan "peili!", voittaa pelin ja saa jäädä seuraavaksi Peiliksi.

SORMIEN ARVAUS

Ikäryhmä: 8->

Pelaajien määrä: 2 Kesto: 5-10min

Molemmat pelaajat nostavat toisen nyrkkinsä eteen ja yhdessä lasketaan: yksi-kaksi. Kolmannen numeron kohdalla molemmat pelaajat nostavat pystyyn jonkun haluamansa määrän sormia (0-5) ja sanovat ääneen arvauksensa siitä, montako sormea yhteensä on pystyssä. Jos jompikumpi osuu oikeaan, hän saa pisteen. Voidaan sopia, että peli päättyy vaikka kolmesta pisteestä. Esimerkki: Ville ja Saku pelaavat. Molemmat laskevat ääneen ”yksi-kaksi”, Ville nostaa neljä sormea pystyyn ja arvaa viimeiseksi numeroksi ”kuusi”. (Villen puhe on siis ”yksi-kaksi-kuusi”) Jos Saku on nostanut pystyyn kaksi sormea, sormia on yhteensä kuusi ja Ville saa pisteen.

KIMIN MUISTIPELI

Ikäryhmä: 4->

Pelaajien määrä: 2->

Kesto: 10-30min

Kerätään kasaan n. 20 esilaista käsillä olevaa esinettä (esim. huulirasva, kynä, teippiirulla, pahvimuki, grip-klipsi...). Kaikki saavat katsoa esineitä esimerkiksi minuutin, ja sen jälkeen muut leikkijät sulkevat silmänsä ja yksi poistaa joukosta 1-5 esinettä. Poistaja antaa muille luvan avata silmänsä ja muut koettavat päätellä mahdollisimman nopeasti mitä esineitä puuttuu. Peliä voidaan vaikeuttaa sillä, että poistaja myös vaihtaa esineiden paikkoja.

PEUKKUKISA

Ikäryhmä: 6->

Pelaajien määrä: 5->

Kesto: 5-15min

Pelaajat muodostavat ringin ja nostavat vasemman peukalonsa pystyyn ja oikean kämmenensä avoimeksi, oikealla istuvan pelaajan vasemman peukalon päälle. Joku piirin ulkopuolelta laskee kolmeen, ja kolmannella jokainen pelaaja koettaa nykäistä peukalonsa pois vieruskaverin kädestä ja samaan aikaan napata oikealla puolella istuvan peukalosta kiinni. Pelaaja, joka onnistuu saamaan kiinni vieruskaverinsa peukalosta saa pisteen.

Ensimmäinen, joka pääsee kolmeen pisteeseen voittaa. Tämä peli on oiva porukassa, joka tarvitsee saada keskittymään paremmin.

JALMARI

Ikäryhmä: 6->

Pelaajien määrä: 4->

Kesto 10-20min

Jalmari toimii vähän kuin lautapelinä tuttu Twister. Pelaajat asettuvat ringiin niin, että jokaiselta koskee maahan molemmat kädet ja molemmat jalkapohjat. Pelin aikana muut ruumiinosat eivät saa koskea maahan. Ensimmäinen pelaaja saa valita, millä neljästä raajastaan hän haluaa aloittaa, esimerkiksi oikealla kädellä. Hän koskee jotain oikealla puolella olevan pelaajan raajaa, esimerkiksi vasenta jalkaa. Ensimmäisen pelaajan on jätettävä (tässä tapauksessa) oikea kätensä siihen kohtaan, jossa äsken oli seuraavan pelaajan vasen jalka. Seuraavan pelaajan (jota nyt koskettiin vasempaan jalkaan) täytyy liikuttaa sitä raajaa, johon on koskettu ja koskea sillä jälleen seuraavaa pelaajaa, ja jättää oma raajansa siihen kohtaan. Näin pelaajat menevät vähitellen solmuun ja vaikeisiin asentoihin. Aina kun joku pelaaja koskettaa maahan jollain muulla ruumiinosallaan kuin käsillä tai jaloilla, hän putoaa pois. Leikki on hyvä purkamaan energiaa pienessä tilassa ja melko hiljaisesti. Tässä pelissä saattaa tulla hiki.

LIITE 2: LAPSINÄYTTELIJÄN REPUN SISÄLTÖÄ

Mielestäni lapsella tai lastenhoitajalla kannattaa olla joku reppu tai muu paketti, joka kulkee kuvauspaikasta toiseen, ja jossa on lapsen kanssa tarvittavia tavaroita. Mitä vanhempi lapsi on, sitä vähemmän tavaraa periaatteessa tarvitaan. Repun voi pakata myös yhdessä lapsen kanssa ja sitä voi hyvin täydentää kuvausten kuluessa. Tässä kuitenkin esimerkkejä tavaroista, joita saattaa lapsen kanssa toimiessaan tarvita, tai joista voi olla iloa:

- piirustuspaperia
- värikyniä
- kannettava tietokone, elokuvia, kuulokkeet
- kirjoja
- pelikortit
- pallo (vaikka puhallettava)
- juomapullo
- käsipaperia
- laastaria, puhdistusainetta
- sadetakki/sateenvarjo
- välipalaa (myslipatukka, pillimehu, hedelmä...)
- istuinalusta
- on myös hyvä pitää lapsen vanhempien yhteystiedot käsillä siltä varalta, että heihin tarvitsee ottaa yhteyttä.

LIITE 3: LAKI NUORISTA TYÖNTEKIJÖISTÄ

Suomen laissa on säädetty laki nuorista työntekijöistä (19.11.1993/998). Pääasiassa laki koskee 15-18-vuotiaiden (tilapäisesti myös 14-vuotiaan) palkkaamista työsuhteeseen. Kuitenkin pykälässä 15 (22.12.2009/1517) on tehty lisäys tähän lakiin. Se kuuluu näin: ”Aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla sallia erityisestä syystä 2. pykälän 3 momentissa tarkoitetun henkilön työskentelyn esiintyjänä tai avustajana taide- ja kulttuuriesityksissä, sekä muissa vastaavissa tilaisuuksissa, jos kyseinen toiminta ei vaaranna lapsen turvallisuutta taikka aiheuta haittaa hänen terveydelleen, kehitykselleen tai koulunkäynnilleen.” Elokuvan kuvauksiin saa siis palkata myös alle 15-vuotiaita näyttelijöitä, mutta myös heitä koskee tämä kyseinen laki nuorista työntekijöistä. Saman lain mukaan viisitoista vuotta täyttänyt saa työntekijänä itse tehdä sekä irtisanoa ja purkaa työsopimuksensa. Alle 15-vuotiaan puolesta työsopimuksen voi tehdä huoltaja, tai huoltajan antamalla luvalla nuori henkilö itse (26.1.2001/57).

15-vuotta täyttäneen lapsinäyttelijän työaika saa olla enintään yhtä pitkä kuin 18-vuotta täyttäneiden työntekijöiden säännöllinen työaika samassa työssä. Oppivelvollisen työntekijän, eli peruskoulussa olevan lapsinäyttelijän, työaika saa koulun vapaapäivinä olla enintään seitsemän tuntia, ja koulupäivinä enintään kaksi tuntia. Alle 15-vuotiaan työaika saa koulujen loma-aikoina olla enintään seitsemän tuntia vuorokaudessa, ja 35 tuntia viikossa. Alle 15-vuotiaat eivät saa lain mukaan tehdä yhtään ylitöitä. Joskus kuvauspäivät kuitenkin venyvät, ja ymmärtääkseni silloin tällöin etukäteen vanhempien kanssa neuvotellut pidemmät kuvauspäivät saattavat olla mahdollisia elokuvatuotannoissa. Se ei kuitenkaan missään tapauksessa voi olla käytäntö ja lapsinäyttelijöiden kuvauspäivät eivät voi venyä ilman etukätestietoa. Pykälässä 6 on myös määritelty joustamattomat rajat päivien kestoista: nuoren työntekijän työaika ei saa ylittää yhdeksää tuntia vuorokaudessa, eikä 48 tuntia viikossa.

Laki säättää myös sitä, mihin aikaan alaikäiset saavat töitä tehdä. 15-vuotta täyttänyt saa tehdä elokuvatöitä klo 06-22.00 välillä. Hänelle on myös annettava 12 tuntia yhtämittaista lepoaika vuorokaudessa. Alle 15-vuotiaan työaika pitää sijoittaa klo 08-20.00 välille (työnjärjestämiseen liittyvistä painavista syistä 06-20.00 välille). Alle 15-vuotiaiden keskeytymätön lepoaika on oltava vähintään 14 tuntia vuorokaudessa. Lisäksi nuorelle työntekijälle on järjestettävä vähintään 38 tunnin viikoittainen vapaa-aika. (Lähde: Suomen laki, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930998>)

LIITE 4: ELOKUVIA, JOIHIN TYÖSSÄ VIITATAAN

SIVURAJA (Turun AMK/Taideakatemia 2008)

Ohjaaja: Essi Tarvonen. 5Min, fiktio. Pääosissa 10-vuotias Ilmari ja 12-vuotias Laura.

ISÄNPÄIVÄ (Turun AMK/Taideakatemia 2009)

Ohjaaja: Joonas Rutanen. 11Min, fiktio. Kirjoittaja toimi tuotantopäällikkönä. Pääosassa 4-vuotias Aarni.

ORKESTERI (Turun AMK/Taideakatemia 2009)

Ohjaaja: Joonas Rutanen, Veera Lehtola. 8Min, fiktio. Kirjoittaja toimi apulaisohjaajana. Pääosassa 8-vuotias Ninni.

KAIKKIEN AIKOJEN PERTSA JA KILU (XR-Broadcast 2009)

Ohjaaja: Taavi Vartia. Näytelmä Taaborinvuoren kesäteatterissa. Kirjoittaja toimi rekvisitöörin avustajana ja iltaisin lastenvastaavana. Mukana kymmenen 9-15-vuotiasta lapsinäyttelijää.

PIANOTUNTI (Turun AMK/Taideakatemia 2010)

Ohjaaja: Joonas Rutanen (opinnäytetyö Taideakatemiaan). Kesken, valmistuu 2010. Kirjoittaja toimi apulaisohjaajana.

Pääosassa 12-vuotias Anna.

LEO OPPII TEKEMÄLLÄ – DVD sokean lapsen arkikäsitteystä

Ohjaaja: Otso Reunanen, Kirsti Hänninen. 22Min, dokumentti. Kirjoittaja toimi äänittäjänä ja tuotantojärjestäjänä. Pääosassa 1,5-vuotias Leo.

RISTO RÄPPÄÄJÄ (Kinotar 2008)

Ohjaaja: Mari Rantasila

Pääosissa: Niilo Sipilä ja Mimmi Lounela

RISTO RÄPPÄÄJÄ JA POLKUPYÖRÄVARAS (Kinotar 2010)

Ohjaaja: Mari Rantasila

Pääosissa: Severi Heikkilä ja Lauramaija Luoto